

Valgemner: profiler – portefølje – prosess

Rapport avgitt av arbeidsgruppe nedsatt av PMR

februar 2022

1. Om arbeidsgruppen og rapporten

Som oppfølging av diskusjonen i PMR-møtet 4. mai 2021 oppnevnte studiedekanen følgende arbeidsgruppe til å forberede valgmemneprosessen:

Tarjei Bekkedal, studiedekan (til 1. des 2021)
Erling Hjelmeng, IfP
Margrethe Buskerud Christoffersen, IfP
Katrine Broch Hauge, Nifs
Jørn Øyrehagen Sunde, IOR
Cecilia Bailliet, IOR
Malcolm Langford, CELL
Kristin Bergtora Sandvik, IKRS
Maria Astrup Hjort, IOR
Representanter fra JSU
Anne Margit Tvenge, fakultetsadministrasjonen

Gruppen avholdt 5 møter. Lederne for de internasjonale masterprogrammene ble invitert for å presentere disse. Instituttlederne ble invitert for å dele erfaringer fra forrige prosess.

Arbeidsgruppen har ingen formell beslutningsmyndighet. Hovedformålet med rapporten er å bereide et godt informasjons- og diskusjonsgrunnlag for prosessen fremover. Rapporten er skrevet med et formål om å formidle den åpenheten som har preget arbeidsgruppens diskusjoner, men samtidig slik at den presenterer et klart utgangspunkt for de diskusjonene som skal skje i fortsettelsen. Det er viktig å understreke at denne rapporten er starten på en prosess. Den presenterer viktige innspill, ikke endelige konklusjoner.

Forslaget til prosess legger opp til at bredden i fagmiljøene skal kunne komme til orde og bli hørt i det videre arbeidet med profiler og portefølje. Når det fattes beslutninger legger rapporten opp til at disse skal tas i møter og organer som representerer hele fakultetet.

2. Bakgrunn

Oversikt over oppbyggingen av studiet

- Alle studenter må ta ett valgmemne på ba-nivå.
- Dersom man tar 30 stp-oppgave må man velge fire valgmemner på ma-nivå.
- Dersom man tar 60 stp-oppgave (eller har praksis i Jussbuss/JURK, eller drar på utveksling) må man ta ett valgmemne på ma-nivå.

- Ett valgemne er lagt til 8. semester sammen med JUS4111 og ett semiobligatorisk emne. Tre valgemner er lagt til 9. semester, (bortfaller om man skriver stor oppgave).

Profiler

Mange valgemner har faglig sammenheng, og noen av disse er samlet i profiler. Studenter som velger fag innenfor en slik profil, kan få angitt profilen på vitnemålet. En profil består av valgemner på masternivå samt masteroppgave. Emnene og oppgaven må ha faglig sammenheng. Tema for masteroppgaven må godkjennes av profilansvarlig.

Antall studenter registrert på de ulike profilene var per september 2021:

1. Internasjonale kommersielle relasjoner: 6
2. Internasjonal rett: 9
3. Komparativ rett: 1
4. Marked, innovasjon og konkurranse: 17
5. Naturressurser og miljø: 5
6. Skipsfart og offshore: 3
7. Velferd og likeverd: 17
8. Arbeidsrett og arbeidslivsspørsmål: 10 + 10 (ny og gammel versjon av profilen)
9. Personvern, sikkerhet og digital forvaltning: 15

Eksamensstatistikk med tall for meldte og møtte våren 2021 kan lastes ned under sak 1 [her](#).

Eksamensstatistikk med tall for meldte og møtte høsten 2020 kan lastes ned under sak 7 [her](#).

I forrige valgemneprosess ble antall valgemner med JUS-kode «innenfor ramme» redusert til 52. Forut for inneværende prosess har UiO sentralt ikke pålagt reduksjon til et bestemt antall, men har formidlet et ønske og en forventning om ytterligere reduksjon.

Arbeidsgruppen har tatt ønsket om ytterligere reduksjon til etterretning. Faglige hensyn taler mot. Samtidig var reduksjonen i forrige prosess vesentlig. Alt i alt anbefaler arbeidsgruppen at det også etter inneværende prosess skal være 52 fag. Rapporten bygger på denne forutsetningen. Dette er ikke ment å utelukke fagmiljøene fra å foreslå kutt dersom fagmiljøene ser dette som mer ønskelig.

En detaljert oversikt over valgemner med JUS-kode følger som **vedlegg** til rapporten.

3. Internasjonale programmer

Arbeidsgruppen har fått gode presentasjoner fra alle lederne for de internasjonale gradene som har redegjort for gradenes innretning og faglige behov. Når man forutsetter at gradene videreføres som i dag, må man også trekke konsekvensen av dette som et viktig utgangspunkt. At fag som er sentrale for de internasjonale gradene skal bestå, er derfor et viktig praktisk hensyn som må tas med i betraktningen under prosessen fremover. Begrensningene av porteføljens ytre rammer gjør at krevende avveininger er nødvendige. Også gradene må tas med i den åpne og kritiske vurdering av hvilken sammensetning porteføljen skal ha og hva som best gavner studentene, fagmiljøene og fakultetet.

Gradene er beskrevet her:

- [Information and Communication Technology Law](#)
- [Maritime Law](#)
- [Public International Law](#)

For en oversikt over valgemner som er sentrale for gjennomføringen av gradene er, se vedlegget.

For studenter på master i rettsvitenskap er det obligatorisk med et engelsk valgemne (bachelor- eller masternivå). Noen unntak gjelder, bl.a. for studenter som reiser på utveksling eller har praksis i Jussbuss. Alle engelske valgemner som tilbys på fakultetet kan inngå i studieplanen, inkludert emnene som inngår i de internasjonale gradene. Enkeltemnestudenter med en LLB eller LLM kan ta gradsemner som enkeltemnestudenter.

For innpassing av LLM, se fakultetets forhåndsvedtak "Godskrivning av emner på 5. studieår" punkt 2 "Fakultetets engelskspråklige masterprogrammer godskrives som hele 5. studieår." her <https://www.uio.no/studier/program/jus/innpassing-forhandsvedtatt/#toc14>

Utover disse utgangspunktene anbefaler arbeidsgruppen at alle studenter på masterprogrammet i jus fritt skal kunne velge «åpne emner» som tilbys av Senter for menneskerettigheter med emnekode HUMR. Disse utgjør masterprogrammet [Theory and Practice of Human Rights](#). (Lukkede emner SMR: HUMR5131; HUMR5132; HUMR5140; HUMR4504; HUMR5191. Åpne emner SMR: HUMR5133; HUMR5150; HUMR5502; HUMR5508; HUMR5702; JUS5134; JUS5503).

Anbefalingen er en endring. I dag sier regelverket at masterstudenter i jus kun kan ta ett såkalt «ikke-juridisk» fag, dvs fag med annen emnekode enn JUS. Arbeidsgruppen begrunner endringsforslaget med at også fag som er av juridisk karakter men med tverrfaglige innslag, er viktige for jusstudenter. Det vil også være en fordel å integrere fagene som tilbys av SMR i fakultetets samlede virksomhet. I den grad man realiserer dette må det på et senere tidspunkt vurderes hvilke konsekvenser dette får eller bør ha for utveksling og adgang til å få godkjent menneskerettsfag som er tatt andre steder.

At disse fagene blir synliggjort innebærer ikke at valgemneporteføljen øker i omfang, men det blir tydelig at den er ganske stor. Samlet tilbys det svært mange fag ved fakultetet med internasjonale menneskerettigheter som sin kjerne. Noen av disse kan synes å overlappe – et eksempel er JUS 5710 med HUMR 5508 og HUMR 5140. Det bør vurderes nøye om det er mulig å samordne noen av disse fagene. Generelt bør det i prosessen fremover vurderes om det er mulig å samordne JUS fag og fag med andre koder, eller å integrere fag med andre koder enda bedre i fakultetets samlede virksomhet.

Arbeidsgruppens anbefaling:

- **Profilene og valgemneporteføljen må innrettes på en måte som tar hensyn til undervisningsbehovene på internasjonale grader.**

- **Studenter på masterstudiet i jus skal fritt kunne velge blant emner som undervises ved fakultetet. I praksis antar arbeidsgruppen at dette vil ha størst betydning for fag med emnekode HUMR.**
- **Det bør vurderes om det er mulig å samordne fag som behandler internasjonale menneskerettigheter på en bedre måte enn i dag.**

4. Profiler

Bakgrunn

I nåværende profilordning er antall registrerte studenter for lavt til at ordningen fungerer etter intensjonen. Hensikten med opprettelsen av profilene var å skape god oversikt over fag med indre sammenheng. For studentene var formålet for det første at de skulle komme tettere på fagmiljøene og kunne starte planleggingen av masteroppgave. For det andre, i forlengelsen, skulle profilene avhjelpe karakterpress og stress ved at studentene skulle føle tilhørighet e.l. til et fagmiljø. For det tredje vil det fremgå av vitnemålet at student har fulgt en profil. Det er positivt for studenter som forfølger en faglig interesse og ønsker å synliggjøre sin spesialkompetanse.

Formålene har i liten grad blitt realisert. Det har også vært et markedsføringsproblem og et kommunikasjonsproblem. Et konkret eksempel på at profilordningen ikke fungerer er at profilen «Komparativ rett» ble opprettet, mens emnene som hørte til profilen ble lagt ned. Dagens struktur er komplisert med ulike typer støtteemner/innlånsemner. Hovedinntrykket er at ordningen ikke har oppnådd noen viktig funksjon, selv om det er variasjoner mellom de enkelte profilene.

En profilordning som fungerer etter formålet vil bidra til:

- å synliggjøre mulige spesialiseringer internt, til studentene og til omverdenen
- å løfte frem strategiske satsinger som gir retning til utvelgelse og innretning av enkeltfag
- å formidle sammenhenger mellom ulike fag og fagenes praktiske betydning
- å skape fagmiljøer og knytte studenter til disse fagmiljøene
- å gi gode tematisk balanse mellom valgemnene

Profilene må støttes av andre tiltak som gjør det enklere for studentene å velge valgemner. Fakultetet må klargjøre for studentene hvilket innhold de ulike fagene har og hvilken nytte studentene kan ha av dem. Det har tidligere vært arrangementer med stands hvor de ansvarlige presenterer sine fag og svarer på spørsmål (tilsvarende arbeidslivsdagene hvor arbeidsgivere presenterer seg). Slike arrangementer og god digital informasjon er viktig og kan møte studentenes behov. Både mulighetene for å velge en profil-tilnærming og til å velge en generalisttilnærming på tvers av profiler bør løftes frem.

Hovedpunkter fra arbeidsgruppens diskusjoner

Arbeidsgruppen betrakter utformingen av profilordningen som et strategisk viktig spørsmål som legger føringer for den etterfølgende utvelgelsen av fag som skal videreføres, opprettes eller nedlegges. Utformingen av profilordning har betydning for fakultetets samlede virksomhet, og måten den fungerer og fremstår på, både utad og innad.

Som et utgangspunkt har gruppen vært enig om at dagens profilordning ikke fungerer godt nok. På flere av profilene er det så få studenter at profilen ville vært lagt ned om den var et valgfag. Støtteemner/innlånsemner skaper fleksibilitet, men det skjer på bekostning av det som er profilenes grunnleggende målsettinger. Gruppens diskusjoner har vist at det særlig er viktig å se på:

- en enklere innretning som gjør ordningen tydelig for studenter som skal gjøre et valg, og for arbeidsgivere som skal ansette kandidater fra vårt fakultet
- samspillet mellom profilene og valgmemneporteføljen
- antall profiler: om det bør være færre profiler
- administrative hensyn
- hvilke profiler som bør opprettes

Punktene behandles nedenfor.

Som et premiss for diskusjonene i gruppen har det vært bred enighet om at dersom valgmemnene helt eller delvis samles under profiler, *skal det være frivillig for studentene om de vil melde seg på en profil. Uansett løsning skal studentene altså helt fritt og som i dag fortsatt kunne velge en generalisttilnærming.* Løsningene gruppen har drøftet åpner for profilering og spesialisering, men uten å tvinge det gjennom.

En enklere innretning

Arbeidsgruppens medlemmer er enige i at dagens ordning er for komplisert. Uavhengig av hvilken løsning PMR velger, bør profilene være definert på en enhetlig måte, slik at fagene som inngår i dem fremgår klart, umiddelbart – og i kun én vending. Man bør unngå støttefag, tilleggsfag osv. Samtidig som profilene må ha en klar retning og et enhetlig innhold må de bestå av tilstrekkelig mange fag til at det fortsatt er noe valgfrihet. I motsatt fall blir de bare interessante for noen få. Profilene må inneholde både norske og engelske emner.

Noen valgfag vil passe under flere profiler. Gruppen er enige om at dersom man sorterer alle valgmemner under relevante profiler, kommer man ikke utenom at noen få fag må være oppført under flere profiler. Arbeidsrett og personvern er nevnt som eksempler på fag som nok bør inngå i flere profiler. Dette må gjøres med forsiktighet for at ordningen ikke skal bli uoversiktlig. Den enkelte profilens helhet og formål må fungere som praktisk rettesnor.

Samspillet mellom profilene og valgmemneporteføljen

Arbeidsgruppen er enig om at en velfungerende profilordning og valgmemneportefølje vil gi merverdier for fakultet og fagmiljøene. Diskusjonene i gruppen har vært preget av stor åpenhet. Medlemmene har vært enige om at profilene og porteføljen må spille sammen og at dagens løsning har preg av å være to separate ordninger. Som ledd i diskusjonen om hva som kan gi større enhet og klarhet har gruppen diskutert tre muligheter: (i) ingen profiler; (ii) alle valgmemnene sorteres under profiler; (iii) halvparten av valgmemnene sorteres under profiler. Arbeidsgruppen er enig om at man som et utgangspunkt for prosessen fremover bør sikte mot alternativ (ii) nedenfor, men legger opp redegjørelsen noe bredere.

(i) ingen profiler

En mulighet er å ha en bred portefølje av valgemen, uten profiler. Det er den frieste løsningen, hvor bredden av initiativer og opprettelses- eller nedlegelsesvedtak gir sluttsummen, verken mer eller mindre. Det kan tenkes at enkelte fag ikke passer inn i en profilordning, og det ligger i denne løsningens natur at den tar hensyn til dette argumentet. Ut over å anerkjenne denne observasjonen, er det likevel ingen av arbeidsgruppens medlemmer som anbefaler en løsning helt uten profiler. Årsaken er at merverdier som ligger i en velfungerende profilordning da kan gå tapt.

En ulempe om en ikke har profiler som gir en retning for fagene i porteføljen og som bidrar til å gi sammenheng mellom dem, er at porteføljen kan bli for løs, og kan *bli* for tilfeldig sammensatt, eller *fremstå* som tilfeldig sammensatt. I arbeidet med Jureval påpekte evalueringskomiteén at begrunnelsen for porteføljens sammensetning var uklar og at det var en risiko for at fagene var den enkeltes «hobby horses». Om en profilordning kan bidra til å realisere fordeler i praksis vil likevel bero på i hvilket omfang et noe nærere samarbeid mellom enkeltpersoner og fagmiljøer er realistisk.

(ii) alle valgemenene sorteres under profiler

Som nevnt mener ingen av arbeidsgruppens medlemmer at alternativ (i) foran er den beste løsningen. Derfor har gruppens diskusjoner særlig angått valget mellom (ii) at alle valgemen presenteres under relevante profiler, eller (iii) at man tar sikte på at om lag halvparten av valgemenene presenteres under profiler. I starten av gruppens diskusjoner var gruppen delt mellom alternativ (ii) og (iii). Etter hvert som arbeidet har pågått har gruppens medlemmer samlet seg om at alternativ (ii) – at alle valgemenene samles under profiler – vil være det beste, dersom det lar seg realisere på en praktisk god måte. Men dette er også den mest ambisiøse tilnærmingen. Derfor må det vurderes nøye hva som kan fungere i praksis og hvordan de ulike fagmiljøene stiller seg.

Potensielle gevinster ved en løsning hvor alle valgemenene samles under profiler er at

- den vil tydeliggjøre sammenhenger og hvorfor ulike tilbud eksisterer. Det kan gi hele porteføljen en tydelig innretning og i den forstand vise enkeltfagenes berettigelse
- øke forståelsen for, og synliggjøre flere av valgfagene for studentene. Godt arbeid med profilene kan også gi en jevnere fordeling av studenter mellom valgfagene
- den vil fortsatt gi valgfrihet jf. adgangen til å velge på tvers av profiler
- den kan lette kobling mellom valgemen og aktive fagmiljøer og dermed skape mer «trykk» bak hele porteføljen
- flere profiler gjør det mulig å imøtekomme flere fagmiljøers ønsker om å ha eller opprettholde en profil
- den skaper en referanse som kan bidra til diskusjoner om fornyelse. Fag med en strategisk berettigelse kan opprettes, andre må avvikles for å få et godt innhold i porteføljen.
- den kan bidra til å trekke studenter inn i fagmiljøene på et tidlig stadium. Dette kan styrke fagmiljøene og gi liv til dem, det kan bidra til læring og gi grunnlag for fremtidig rekruttering.

Fagene på de respektive profilene må ha en sammenheng. For at bedre koordinering mellom emner innen samme profil kan bli en realitet, bør emneansvarlige ha tilgang til hverandres Canvas-materiale (ikke bare litteraturoversikter på Leganto).

Arbeidsgruppen foreslår ikke å bygge et institusjonelt rammeverk rundt profilene, men de bør være noe mer enn en ren gruppering av valgemner. I det minste må formål og innhold i profilen presenteres på en god måte. En slik presentasjon må oppdateres jevnlig, og bør være et ansvar for den profilansvarlige. Et visst samarbeid mellom emneansvarlige og andre undervisere innen hver profil er ønskelig. Forventningene rundt dette bør imidlertid ikke stilles for høyt. Noen enkle krav/forventninger kan være at det spilles inn korte presentasjoner av hver profil og hvert emne i profilen. Det vil bidra til synlighet og gi informasjon til studenter som lurte på hva de skal velge.

Arbeidsgruppen anbefaler at studenter som velger profil aktivt må melde seg opp på denne profilen. Det skaper nødvendig oversikt og kobling til fagmiljø. Profilene gjøres valgbare for studentene i Studentweb, slik at de velger det selv og får en «uttrekksmeny» over mulige emner de kan velge. Studentene kan etter at de er oppmeldt på en profil velge fag fra andre profiler, men det vil innebære at de hopper av profilordningen og over på generalistsporet.

Et spørsmål arbeidsgruppen ikke tar endelig stilling til, er kriteriene for at en student skal få godkjent en bestemt profiltilknytning. I utgangspunktet bør en student velge alle fag fra samme profil (som kan inkludere ett metode- og praksisemne) og skrive masteravhandling innenfor profilen, for å kunne få den på vitnemålet. En mer fleksibel løsning vil være at 3 av 4 fag er tilstrekkelig for å få godkjent profiltilknytningen. Det vil også gi muligheter for å velge en profil, selv om det første valget man tok ikke er innenfor denne.

For studenter på utveksling må det gjøres en konkret vurdering av om fag tatt ute kan innpasses i en profil ved fakultetet.

Valget mellom disse alternativene beror på hvor brede de endelige profilene blir og om de vedtatte profilene har tilstrekkelig størrelse og fleksibilitet til at det er realistisk at et større antall studenter tar samtlige fag innenfor samme profil. Arbeidsgruppen nøyer seg med å peke på spørsmålet og overlater det til beslutning senere.

Alternativ (ii) er arbeidsgruppens primære anbefaling som utgangspunkt for prosessen videre. Alle valgemner bør inngå i en relevant profil – unntatt en supplerende gruppe metode- og praksisemner som kan velges i tilknytning til en hver profil. Studentene skal fritt kunne velge om de vil melde seg på en profil.

(iii) Om lag halvparten av valgemnene samles i profiler
Gruppen har også vurdert en mellomløsning hvor om lag halvparten av valgemnene samles i profiler. Dette er et kompromiss mellom (i) og (iii). Fordelen med en mellomløsning er særlig at man kan konsentrere seg om å samle fag og fagmiljøer med en sterk og naturlig tilknytning. Fag som ikke passer inn i en profil kan stå utenfor ordningen. Det er ikke sikkert at alle fag passer inn. En kompromissløsning kan også være aktuell dersom det er ulike syn på en profilordning i fagmiljøene – at noen ønsker en slik ordning, andre ikke. Arbeidsgruppen mener ikke at mellomløsningen er dårlig, men vil ikke anbefale den som et utgangspunkt for prosessen som skal skje i fortsettelsen. Dersom det under det videre

arbeidet viser seg at det er vanskelig å samle alle fag under profiler, fordi fagene ikke «går opp», eller fordi noen fagmiljøer ikke ønsker alternativ (ii), vil mellomløsningen (iii) være fullt mulig å falle tilbake på.

Om antall profiler

Gruppen har grundig diskutert antall profiler og disses innretning. Et utgangspunkt er at det bør være ganske stabilt hvilke profiler som blir tilbudt. Det bør være mer fleksibelt hvilke emner som tilbys innen hver profil, men det er ønskelig med periodiske revisjoner av emnene innen hver profil; f.eks. hvert fjerde år. I tillegg bør det alltid være åpent for endringer ved spesielle behov, men terskelen for slike endringer bør være høy.

Profilene bør være formulert på en slik måte at de normalt ikke trenger å endre navn selv om det er endringer i tilhørende valgemner.

Det er enighet om at det bør være noe færre profiler enn i dag.

Diskusjonene i gruppen har vist at et grunnleggende valg knytter seg til profilenes generalitetsnivå. Gruppen mener ikke at fakultetet skal opprette nye mastergrader. Innretningen av en mastergrad kan likevel tjene som referanse for tanken. En sentral problemstilling er om profilene skal innrettes på et generalitetsnivå som kunne tilsvare en master, eller om de heller bør innrettes spissere slik at de i enda større grad fremmer spesialisering.

En fordel med litt bredere profiler, som minner om «master i...», er at de gjerne vil bestå av noe flere fag. Det gjør dem mer robuste, mer fleksible og attraktive for flere. Om slike profiler fungerer vil flere fagmiljøer ved fakultetet måtte dra lasset sammen. Slikt samarbeid vil utvilsomt være en fordel, men bare dersom det er realistisk at det vil fungere i praksis. Institusjonelt kan profiler med en sammensetning som kunne vært en «master i...» være å foretrekke. De gjør det tydelig hva fakultetet driver med og kan tilby.

Til sammenlikning er fordelene ved mer spesialiserende profiler at de gir et tilbud til studenter som ønsker å forfølge tydelig definerte interesser og/eller ønsker en særlig spisskompetanse. Kanskje kan det også være lettere å få til samarbeid innenfor spissere satsninger. Spissere satsninger vil også kunne gjøre det enklere å videreføre de av profilene som tiltrekker seg studenter allerede i dag. Samtidig er det grunn til å understreke dagens realiteter: at antall studenter på profilene er alt for lavt. Hvis man spisser for mye, vil konsekvensen kunne bli at arbeidet med profilene er forgjeves og at de blir for snevre til å fremstå som reelle og interessante alternativer for det brede lag av studenter.

Gruppen har diskutert spørsmålet grundig. I denne diskusjonen oppsto det også spørsmål om hva forskjellen mellom en «master i...» tilnærming og en spesialiserende tilnærming egentlig er. Det finnes neppe et entydig og objektivt svar på dette, men tenkemåtene rommer betraktninger om hvor mange fag en profil bør inneholde, hvor mange potensielle studenter en profil bør nå ut til, hvor mange arbeidsgivere den er relevant for og om den primært er opprettet for å synliggjøre fakultetets virksomhet eller aktiviteten til et enkelt fagmiljø. Gjennom denne diskusjonen kom det frem at gruppen mener at det kan være fordeler både ved generelle profiler og mer spissede profiler. Gruppen er enig om at det bør være mer enn 4

profiler og færre enn dagens 9. Innenfor denne føringen, er det ikke sikkert at valget bør diskuteres eller tas på et definitorisk eller prinsipielt grunnlag. Siden begge deler kan fungere, kan en annen og bedre tilnærming være å undersøke hva som er praktisk mulig å få til og å ta hensyn til innspill og konkrete ønsker fra fagmiljøene.

Administrative hensyn

Dersom alle emner skal inngå i profiler vil det bli krevende mht. kollisjonssikring mellom emner (altså at emner i samme profil ikke skal kollidere mht undervisning og eksamen). Dette har vært en utfordring for de emnene som inngår i profiler i dag. Når noen emner med BA helst skal ha undervisning før kl 12 og nesten ingen lærere vil ha undervisning kl 8.15, blir det svært vanskelig å unngå kollisjoner. Alternative evalueringsformer kan gi fleksibilitet og redusere problemet med kolliderende eksamensdager.

Det må vurderes hvordan man kan unngå kollisjoner, om alternative evalueringsformer kan bidra til å redusere problemet, eller om enkelte kollisjoner er til å leve med så lenge disse er gjort godt kjent.

Studenter på profiler er noe mer krevende administrativt enn studenter som ikke velger profil når det gjelder kontroll av vitnemål. Det er en del som må kontrolleres og følges opp manuelt. Arbeidsmengden vil øke dersom antallet som velger profiler øker.

Når det gjelder eventuelle emner som tilbys på tvers av fakultetene er dette administrativt krevende, om studenter fra andre læresteder skal legges inn i UiO-systemet. Dette har blitt testet ut med JUS5671 Legal technology. Erfaringene derfra kan brukes som hjelp.

Hvilke profiler som bør opprettes

Når man skal vurdere hvilke profiler som bør opprettes må prinsipielle betraktninger kombineres med praktiske hensyn.

Det er *for det første* nødvendig å ta utgangspunkt i hvilke fag som eksisterer i dag. Det er faglige argumenter som ligger til grunn for dagens portefølje. Selv om noen nye fag bør opprettes, mens andre ikke bør videreføres, er det ikke realistisk å endre porteføljen vesentlig. Samtidig er det utskiftninger i personalet og nye forskningsmiljøet vokser frem. Det er derfor naturlig med en viss dynamikk i porteføljen. Selv om fag videreføres kan innholdet endres.

For det andre bør en se hen til faglig-strategiske behov. Ut fra den kompetanse som eksisterer på fakultetet i dag, hva er det ønskelig at man satser på? Hvordan bør fakultetet plassere seg i forhold til konkurrerende tilbud? Hvilke samfunnsmessige behov og studentønsker bør fakultetet strekke seg for å møte? Etter arbeidsgruppens oppfatning er en viss styring med porteføljens overordnede innretning nødvendig om man skal kunne realisere faglig-strategiske behov – slik det også ble påpekt av Jureval-komiteén.

For det tredje må det ses hen til fordeling av fag mellom fagmiljøer og potensial for samarbeid mellom fagmiljøer og institutter – også med sikte om å utvikle fagområder, opprette nye fag, eller kunne slå fag sammen.

For det fjerde må man vurdere om forslagene er praktiske og realistiske å gjennomføre i praksis.

Alle profilene bør ha norske navn. I diskusjonene har arbeidsgruppen identifisert disse potensielle profilene (5–7 profiler):

- **Forretningsjus**

En slik profil vil møte mange arbeidsgiveres og studenters ønsker. «Forretningsjus» har ikke et fast innhold, og det er mange fag som kan få plass innenfor en slik profil fordi de på en eller annen måte er relevante for næringslivet. Flere av de andre profilene som foreslås opprettet har innslag av forretningsjus, slik som Jus og teknologi. Det kan vurderes et navn med snevrere innhold, som Selskap-, transaksjon og finansjus, særlig hvis man lander på mer spesialiserte profiler.

Det finnes i dag valgemenner som kan fylle en slik profil, samtidig som det er behov for enkelte nye emner av strategisk betydning for at profilen skal bli troverdig. En slik profil vil synliggjøre fakultetets styrke på området og kan bidra til å utvikle samarbeidet mellom ulike fagmiljøer. Det bør vurderes om en slik profil eksplisitt bør løfte frem innovasjons- og bærekraftperspektiver, i tillegg til tradisjonell materiell jus.

- **Jus og teknologi (en eller to profiler)**

I lys av den teknologiske utviklingen er dette et område av strategisk betydning. Det finnes i dag valgemenner som kan fylle en slik profil. Hva som vil være det beste navnet på en slik profil må være opp til fagmiljøet å ta endelig stilling til. Gruppen mener bare å angi tematikken i en slik profil.

I dag eksisterer allerede profilen **Marked, innovasjon og konkurranse**. Denne fungerer godt som spesialisierende profil. Om det er mulig for denne gruppen å beholde sine styrker og å bidra inn i en bredere profil, eller om man her bør dele opp satsningene i flere mer spesialisierende profiler er et spørsmål som ikke bør avgjøres «top down», men som de relevante fagmiljøene og -personene må inviteres til å diskutere. Arbeidsgruppen nøyer seg med å peke på potensialet som ligger i en eller flere profiler innenfor tematikken jus, teknologi og digitalisering, men at profilens navn og eventuelle spissing bør drøftes nærmere.

- **Velferdsstat og internasjonale rettigheter og forpliktelser (en eller to profiler)**

Per i dag har fakultetet mange sterke og populære fag innenfor dette området. Samtidig er det et felt som peker seg ut som strategisk og samfunnsmessig viktig. I dag eksisterer allerede profilen **Velferd og likeverd**. PMR, instituttene og fagmiljøene må diskutere hvordan dette området kan utvikles og om det bør opprettes en stor og robust profil med fleksibilitet og bredt nedslagsfelt, eller om det i stedet er ønskelig med spissere satsninger. Skal man spisse satsningene kan det være aktuelt å vurdere én profil for velferdsstat og likeverd og én for internasjonale rettigheter, komparativ rett og europeisk rettskultur.

- **Strafferett, tvisteløsning, konflikthåndtering og prosedyre**

Konfliktløsning og prosedyre er kjerneområder for jurister og derfor strategisk viktig. I tillegg kan en profil innenfor dette området være et godt tilbud for studenter som ønsker

fordypning – den passer godt inn i forlengelsen av obligatoriske fag som strafferett og prosess. En slik profil kan også være særlig godt egnet for innføring av flere muntlige øvelser. Den vil gi mulighet for samarbeid med IKRS og bør inneholde fag herfra.

- **Miljø, bærekraft og energi/ressursforvaltning**

Det eksisterer i dag en slik profil, men den har kun 5 studenter. Arbeidsgruppen mener en slik profil har faglig og samfunnsmessig betydning som gjør at den bør eksistere ved fakultetet. Det må imidlertid arbeides med å gjøre profilen synligere og mer attraktiv og robust. Det kan skje ved å trekke inn flere fag, ved å arbeide på tvers av instituttgrensene og ved å identifisere et fagmiljø med tydelige kontaktpunkter for lærere og studenter. Det kan også vurderes om fag som i utgangspunktet hører under andre profiler, har et innhold som gjør at de også passer her.

Profilen bør innrettes på en måte som reflekterer årsakene til at miljø befinner seg høyt oppe på den politiske dagsorden. Det innebærer at bærekraftperspektivet bør være sentralt. Dette perspektivet er bredt og inkluderer også andre verdier enn de rent miljømessige (ref. FNs bærekraftsmål). Siden de største miljøutfordringene er globale, bør dimensjoner knyttet til internasjonalt samarbeid komme tydelig frem i en slik profil. Arbeidsgruppen mener at også energi bør inn som et sentralt element i profilen. Samtidig er det både et samspill og et brytningsforhold mellom bærekraft og energi. I det videre arbeidet med profilen må innstillingskomitéen drøfte hvordan det er mulig å få frem samspillet. Studentperspektivet er en viktig rettesnor. Alle fagene bør ha en innretning som gjør at de er faglig interessante for studenter som velger profilen med utgangspunkt i en interesse for miljø- og bærekraftsspørsmål.

I tillegg til profilene vil det finnes en kategori med **supplerende metode- og praksisemner** som studentene kan kombinere med enhver profil. Disse fagene kan betraktes som valgmenyporteføljens perspektivfag. Per i dag eksisterer **8** emner i denne kategorien såkalt «utenfor ramme», se vedlegget.

Som nevnt går gruppen også inn for at studenter i masterstudiet i jus fritt skal kunne velge emner som tilbys av SMR (**HUMR**). Disse fagene eksisterer per i dag. Ved å gjøre dem tilgjengelige for alle studenter vil valgmulighetene i praksis øke. Administrasjonen antar at dette er praktisk gjennomførbart.

Profilene går ikke på bekostning av generalisttilnærmingen

Siden opprettelse og innrettelse av profiler krever en del arbeid og tankekraft har spesialiseringene fått mye oppmerksomhet både i gruppens arbeid med denne rapporten og når utkast er blitt presentert for fagmiljøene. Det er grunn til å understreke at utgangspunktet for diskusjonen er at det eksisterer profiler i dag, men at de tiltrekker seg meget få studenter. Gruppens forslag drøfter hvordan denne ordningen kan forbedres. Den verken beskriver eller foreslår et skift fra en generalisttilnærming til en spesialisttilnærming. Om man forestiller seg at formålet om å gjøre profilordningen så god som praktisk mulig, fullt ut blir realisert, gir ikke dagens oppslutning om profilene grunn til å tro at vil gå fra en situasjon hvor generalisttilnærmingen nærmest er enerådende til at profiltilnærmingen blir dominerende. Dette er heller ikke et mål. Men gode profilordninger vil kunne gavne fagene som inngår i dem. Det vil også studenter som tar fagene uten å følge profilen de inngår i, nyte godt av.

Dersom prosessen leder til at alle valgemner samles under profiler slik at profilene blir synligere, er det grunn til å kommunisere til studentene både at det å velge en profil bidrar til å synliggjøre en spesialistkompetanse, og at det å velge på tvers av profilene gir en generalistkompetanse. Begge deler er verdifullt.

5. Innretning av enkeltemner

Erfaringene med fag som går sjeldnere enn en gang i året er dårlige. Kontinuiteten blir for svak. Det har vært noen få eksempler på fag uten ordinær undervisning, det bør også unngås. Små emner kan med fordel tilbys i samarbeid med fakultetene i Bergen og Tromsø. Det kan også identifiseres emner som av mer strategiske årsaker bør tilbys i samarbeid med de andre fakultetene, og ved hjelp av digital undervisning. Samarbeid kan med de andre fakultetene er i seg selv positivt og kan være ressursbesparende. Men utover disse mer generelle gevinstene bør det vurderes helt konkret for det aktuelle faget om og hvorfor samarbeid over tid vil gi en merverdi for våre fagmiljøer og studenter.

Det må sikres at kjønnsperspektiv ivaretas. Ikke-hierarkiske perspektiver der det er fokus på opplevelsen til studenter, slik som det som fremmes i Juss Buss og JURK og undersøkelse av virkningen av rettsregler i kontekst er verdifullt. Klasser som utforsker potensialet for undertrykkelse eller ekskludering av statlige institusjoner, for eksempel i innvandringsdeportasjonssaker, demonstrerer maktens rolle i anvendelsen og tolkningen av lov. Klasser kan diskutere i hvilken grad loven skjerper eller eliminerer ulikhet i det norske samfunnet. Feministiske metoder søker å eliminere dikotomier, som hard/myk lov, rasjonell/emosjonell argumentasjon, privat/offentlig, etc. Studentene bør analysere om jus faktisk er nøytral og om formell likhet resulterer i faktisk rettferdighet i det virkelige liv

Det kan være utfordrende å undervise på bachelor- og masternivå samtidig. Fag med over 100 studenter som avlegger eksamen bør kunne deles opp dersom faglærer ønsker det. Fag med slik delt undervisning skal fortsatt regnes som ett fag ved opptelling av porteføljens størrelse.

Det bør vurderes å innføre mer gruppeundervisning. På fag med relativt få studenter kan det ligge godt til rette for dette i kombinasjon med forelesninger, eventuelt bruk av digitale forelesninger. På fag med mange studenter kan det vurderes å tilføre mer ressurser.

Arbeidsgruppens anbefaling:

- **det bør tilbys undervisning i alle valgemner som inngår i porteføljen**
- **alle emner i porteføljen bør tilbys årlig**
- **det bør identifiseres valgemner som egner seg for samarbeid med Bergen og Tromsø, samt internasjonale læresteder fakultetet har avtale med, herunder CircleU avtalen.**
- **valgemner med over 100 møtende på eksamen bør gis ressurser for dele undervisningen mellom bachelor- og masternivå, men kun dersom fagansvarlig ønsker det og romkapasiteten tillater det.**
- **det må sikres at kjønnsperspektiv blir ivaretatt**

6. Utvelgelse av enkeltemner

Arbeidsgruppen anbefaler at antallet valgemner beholdes på om lag samme nivå som i dag. Det bør vurderes nedleggelse av enkelte fag, slik at det er rom for utvikling av porteføljen og opprettelse av nye fag som er ønskelige av faglige og strategiske grunner. Det bør også vurderes om det er mulig med sammenslåing av enkelte fag med tyngdepunktet i internasjonale menneskerettigheter. Det kan fremstå som uklart om de mange ulike fagene med et slikt tyngdepunkt har vokst frem i en form for sammenheng – og forholdet mellom dem bør det ses nærmere på. Tilsvarende øvelse bør gjennomføres for andre valgemner som ligger veldig nær hverandre, for å kunne gjøre plass til nye fag som bør være en del av porteføljen.

For å opprette et valgfag, er det ikke tilstrekkelig at et fag kunne blitt populært. Det må redegjøres for hvorfor faget blir viktig, med utgangspunkt i punktene nedenfor. Arbeidsgruppen anbefaler at fag med mange studenter beholdes, men at et bredere sett av kriterier bør være avgjørende enn antall studenter som avlegger eksamen. Planer for pedagogisk innhold og vurderingsformer utvikles i samarbeid med CELL. Arbeidsgruppen foreslår følgende kriterier.

- Gjennomføringsevne, realisme og tilgang på fagpersoner
- Fagets betydning for en profil
- Antall studenter. For eksisterende fag bygger man på eksisterende tall. Ved forslag om opprettelse av nye fag må det gis en begrunnet prognose
- Studentønsker
- Betydning for sammensetning av internasjonal grad
- Strategisk viktig for fakultetet: feks inngår i bestemte fakultets- eller forskningssatsinger, eller har en side til de obligatoriske fagene på studiet.
- Samfunnsbehov
- Pensumsituasjon og -kvalitet, pedagogiske planer og oppfølging, fornyelse, undervisningshistorikk.
- Annen evalueringsform enn skoleeksamen skal vektlegges ved avveining mellom fag eller ved spørsmål om opprettelse av nye fag
- Ivaretagelse av kjønnsperspektiv og likestilling

For ikke å låse porteføljen foreslår gruppen at PMR kan opprette nye fag i perioden, basert på kriteriene foran, etter innstilling fra fagansvarlig for respektive profiler.

7. Prosessen fremover: opprettelse av profiler – utvelgelse av enkeltemner

Generelle betraktninger. Bred, men rettet prosess

Fristen for endelig vedtak om porteføljen H2023–2027 er 15. desember 2022. Oppstart er høstsemestret 2023.

Prosessen fremover bør sikre bred involvering. For å sikre faglige vurderinger med et fakultetsperspektiv bør PMR være formell beslutningsmyndighet både for opprettelse av nye profiler og utvelgelse av valgemner. Fra PMRs side ligger det en viktig helhetlig styring i definisjonen av hvilke profiler som skal eksistere. Innenfor rammen av profilene bør

fagmiljøenes og instituttenes innstilling av enkeltfag tillegges stor vekt. For å sikre helheten i porteføljen bør likevel PMR ha endelig og reell avgjørelsesmyndighet.

Arbeidsgruppen vil understreke hvordan dens arbeid har vist at muntlighet og diskusjoner bidrar til mer refleksjon, nytenkning og åpenhet enn det skriftlige diskusjoner gjør. Prosessen fremover bør derfor i hovedsak være muntlig og gi mulighet diskusjoner på relevante nivåer. Gode profiler kan fremme samarbeid. Men dette kan ikke vedtas, man må vurdere om det er realistisk at det kan fungere og om de relevante fagmiljøer og -personer ønsker dette. Det viktigste er at de som blir berørt på ulike måter diskuterer det som berører dem. Alle bør ikke diskutere alt på en gang.

Samlet innebærer dette at PMR bør legge føringer for hvem som deltar i hvilke diskusjoner, sette retningen på disse, og opprettholde fremdriften. Innholdet bør i hovedsak komme fra relevante fagmiljøer og fagpersoner. Arbeidsgruppen foreslår derfor en prosess som legger opp til bred involvering, men som samtidig er rettet.

Fase 1: Opprettelse av profiler

Som utgangspunkt for prosessen bør PMR legge opp til at alle valgemenner skal sortere under en profil (unntatt en supplerende gruppe metode- og praksisemenner). Diskusjoner om hvilke profiler det er grunnlag for, og hvilke enkeltfag som i så fall bør inngå, må skje i fagmiljøene. Dette bør skje i regi av innstillingskomitéer som PMR utpeker. Hver innstillingskomité bør bestå av 2-4 personer. I hver respektive innstillingskomité må det inngå minst en person som har deltatt i arbeidsgruppen. I tillegg må det inngå fagpersoner som gjør at bredden i fagmiljøet og ved fakultetet blir ivaretatt. Nedenfor foreslår gruppen de personene som kommer fra arbeidsgruppen og enkelte andre. PMR må gi studiedekanen fullmakt til å oppnevne de øvrige og kan i den forbindelse komme med innspill til aktuelle personer.

- Forretningsjus: Margrethe Buskerud Christophersen
- Jus og teknologi: Malcolm Langford. Her må også en representant fra SERI og dagens profil Marked, innovasjon og konkurranse delta.
- Velferdsstat og internasjonale rettigheter: Jørn Øyrehagen Sunde. Her må også en representant for dagens profil Velferd og likeverd og en representant fra Senter for menneskerettigheter delta.
- Konfliktløsning og prosedyre: Maria Astrup Hjort. Her bør også en representant fra IKRS delta.
- Naturressurser og miljø: Katrine Broch Hauge. I denne innstillingskomitéen bør det være representanter fra NIFS, IfP og IoR.

I fase 1 avklarer innstillingskomitéen om det er grunnlag for den aktuelle profilen og legger frem et konkret forslag til fag som eksemplifiserer hvilke fag som kan inngå, og som begrunner profilens opprettelse og navn. Innstillingskomitéen skal i den forbindelse vurdere om det innenfor dens område er grunnlag én bred profil, eller to mer spesialisierende profiler. Hver respektive innstillingskomité må oversende sine forslag til PMR, med

- i) profil(er)
- ii) navn på profil(ene)

iii) eksempel på mulig fagsammensetning

Arbeidsgruppen anbefaler at innstillingskomitéene gis frist tirsdag 19. april 2022, slik at forslagene kan behandles på PMR-møtet 3. mai. I dette møtet godtar, justerer eller forkaster PMR forslagene til profiler og kommer med slike innspill til de respektive innstillingskomitéenes videre arbeid som PMR finner hensiktsmessige.

Arbeidsgruppen mener prosessen som er beskrevet i fase 1 vil sikre at alle kan komme med sine innspill og foreslår ikke å sende arbeidsgruppens rapport på skriftlig høring før prosessen som er beskrevet foran tar til. Skriftlig høring vil ikke gi slik bredde og muntlighet som arbeidsgruppens forslag til prosess søker å fremme. Det er tilstrekkelig å publisere rapporten blant de ansatte. Det kan vurderes å avholde et allmøte i denne sammenheng, men det er ikke sikkert at det er nødvendig, eller gir noe ekstra. Under arbeidet med rapporten er den blitt gjort godt kjent.

JSU har nevnt at de vurderer å gjennomføre en undersøkelse bl.a. for å avdekke hva studentene ønsker seg. Om dette skal gjennomføres må det skje i fase 1. Siden det i inneværende og forrige periode har vært tilbudt mange fag ved fakultetet som det er detaljert statistikk for, gir også tallene over meldte og møtte et godt grunnlag for å vurdere studentønsker.

Indikative tall

PMR må også vedta et indikativt tall for «unike» fag med JUS-kode som skal tilordnes hver profil. Betegnelsen «unike» referer til tellingen av fag med JUS-kode. Noen få fag vil sortere under flere profiler, men de skal bare telles én gang.

Arbeidsgruppen foreslår at det indikative tallet settes til 10 for hver profil, slik:

Forretningsjus **10**

Jus og teknologi (en eller to profiler) **10**

Velferdsstat og internasjonale rettigheter (en eller to profiler) **10**

Strafferett tvisteløsning, konflikthåndtering og prosedyre **10**

Miljø, bærekraft og ressursforvaltning **10**.

Det indikative tallet ligger fast uansett om kategoriene foran opprettes slik, eller om de deles opp i mer spesialiserte profiler.

Dersom diskusjonene viser at det ikke er enighet om, eller grunnlag for profiler som omfatter alle kategoriene foran, foreslår arbeidsgruppen at det opprettes slike profiler som innstillingskomitéene avklarer at det er enighet om i fagmiljøene. Det indikative tallet vil ligge fast for de profilene som blir opprettet. Dersom det er grunnlag for å samle alle fag under profiler kan det være positivt. Dersom det ikke er grunnlag for dette vil det likevel ikke være problematisk om enkelte fag står utenfor profilordningen. Det vil også være mulig å etablere nye profiler senere.

De to siste av de 52 fagene «innenfor ramme» holdes av slik at det gir PMR fleksibilitet til enten å justere antall fag innenfor en profil, eller til å legge eller opprette metode- eller praksisfag «utenfor ramme». Per i dag er det **8** fag «utenfor ramme», se vedlegget.

Fase 2: Utvelgelse av enkeltfag.

Noe av formålet med prosessen er å vurdere grunnlaget for å opprette nye fag, eller å legge ned fag. Samtidig må totalantallet være som i dag. Fag som opprettes må tjene den aktuelle profilen. Det kan ikke opprettes nye fag dersom de ikke skal inngå i en av profilene som blir opprettet, eller får status som metode- eller praksisfag. Hvilke fag som ikke skal føres videre må vurderes fra et bredere fakultetsperspektiv. Arbeidsgruppen foreslår slik prosess:

Innenfor hver profil foreslår innstillingskomitéen, etter dialog med relevante fagmiljøer og personer:

- 10 valgemner som skal inngå i profilen, inkludert nye valgemner som foreslås opprettet.
- innstillingskomitéen kan angi ytterligere valgemner som den ønsker seg i profilen, men som er prioritert etter de første 10.
- hver innstillingskomité kan foreslå å opprette inntil to nye valgemner innenfor sin profil (inntil 3 for mbr hvis diskusjonene i denne innstillingskomitéen viser at det her er behov for fornyelse).
- hver innstillingskomité må foreslå nedleggelse av samme antall fag som den foreslår å opprette. Fag som foreslås nedlagt kan innstilles fra hele dagens portefølje.
- dersom fagene som innstillingskomitéen foreslår nedlagt ikke blir vedtatt nedlagt av PMR vil opprettelse av nye fag i stedet forutsette rokeringer internt i profilen.
- utvelgelsen av enkeltfag skal bygge på kriteriene for dette. Videreføring av bestående fag krever ikke alltid omfattende redegjørelse, men dersom det oppstår konkrete avveininger og tvilsspørsmål, eller motstridende oppfatninger, bør de utdypes. Forslag om opprettelse eller nedleggelse av fag må begrunnes med utgangspunkt i kriteriene.

Arbeidsgruppen foreslår at HUMR fag (og fag med andre koder) kan inkluderes i profilene dersom de passer inn. Disse påvirker ikke tellingen av fag med JUS-kode.

Som nevnt er det grunn til å vurdere om fag med utspring i internasjonale menneskerettigheter kan samordnes bedre. For å stimulere til dette foreslår gruppen at dersom to slike fag med JUS-kode, eller ett fag med JUS-kode og ett fag med HUMR-kode samordnes til ett fag innenfor en profil, får profilen dette «ekstra» faget til disposisjon, uavhengig av hvilken kode det samordnede faget får.

Arbeidet i fase 2 vil bygge på arbeidet i fase 1. Innstillingskomitéene skal ta sikte på å avslutte fase 2 før sommeren og sender sine forslag til i-lederne og studiedekanen.

Fase 3: Vedtakelse av porteføljen

Over sommeren behandles innstillingskomitéenes respektive forslag samlet av I-lederne i I-ledermøtet (hvor også dekanatet og administrasjonen er til stede). Møtet skal ha som mål å innstille en portefølje av profiler og valgemner som det er enighet om og hvis ramme ikke overstiger 50 fag med JUS-kode. Kategorien for supplerende «metode og praksisemner»

kommer i tillegg. I-ledermøtet sender sin innstilling til PMR, eventuelt supplert med synspunkter eller gjenværende spørsmål PMR må ta stilling til.

På grunnlag av forslagene fra innstillingskomitéene og I-ledermøtetets innstilling vedtar PMR den endelige porteføljen, herunder justeringer fra indikativt tall til endelig antall, justeringer av profiler, oppføring av enkelte fag under flere profiler samt opprettelse eller nedleggelse av fag.